

Konfüçyanizm Etkisindeki Kore'de Kadınların Değeri

The Value of Woman In Korez Influenced
by Confucianism

Merve İRİYARI

Köprü Dergisi Makale Yarışması Üçüncüsü/2021
The Third Place in Köprü Journal Essay Contest

Özet

Kadın, Allah'ın erkeklere nazaran daha az değerli olarak yarattığı bir insan cinsi değildir. Ama kadınlarla erkelerin arasındaki fitraten farklılıkların olması sebebiyle inançlar iki cinsin farklı değerlere sahip olacağı fikri üzerine inşa edilmiştir. Hak dinler, kadın ve erkekler arasındaki farklılığı sadece fitrat üzerinde olduğunu öğretirken, batıl inançlar bu düşüncenin tam zıddı bir sistem geliştirmiştir. Kore'de Konfüçyanizm inancı ile kadınları erkeklerden daha zayıf olarak gören bir inanç benimsendiği için, eskiden beri kadınların hakları çok kısıtlı kalmış ya da erkekler kadınlardan çok daha üstün görülmüştür. Bu makalede özellikle Gabo Reformu ile özgürleşen Kore edebiyatında, kadınların değeri ve inançların kadınlar üzerindeki etkisi gibi konular hikaye, roman ve şiir ekseninde incelenmektedir. Böylece İslam dini ile Konfüçyanizmin inançları arasındaki farklar kadın konusu üzerinden karşılaştırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gabo Reformu, Kadın, İslam, Kore, Konfüçyanizm

Abstract

Woman is not a human kind created by God with less value than men. But the natural differences between men and women as a result of beliefs are built on the idea that the two genders will have different values. While true religions teach that the difference between men and women is only based on nature, superstitions have developed a system just the opposite of this idea. Since Korea has adopted a belief that sees women as weaker than men with the belief of Confucianism, women's rights have been very limited or men have been seen as much superior to women. In this article, subjects such as the value of women and the effect of beliefs on women, especially in Korean literature liberated with the Gabo Reform, are examined in the axis of stories, novels and poems. The differences between the religion of Islam and the beliefs of Confucianism and the subject of women are compared.

Key Words: Confucianism, Gabo Reform, Islam, Korea, woman

Giriş

Kadın, her inanç sistemi ya da dinde farklı değer verilen insan türüdür. Cahiliye Dönemi Arap toplumunda uğursuz ve utanılan varlık olarak görülürken; İslamiyetin gelmesiyle birlikte yine aynı dönemde ve aynı toplumda erkeklerden bile daha değerli bir konumda yer almıştır. Cahiliye Devri'nde kadının değeri ve İslamiyet ile yeniden şekillenen kadının değeri arasındaki tezat Kore tarihinde de görülmektedir. Özellikle Çin'in etkisiyle Konfüçyanizm inancını benimseyen ve Gabo Reformu'nun egemen olduğu Kore'de kadının değeri, tıpkı Cahiliye Devri ve İslamiyet dönemlerinde olduğu gibi çok farklı ve zıt eğilimler taşımaktadır.

Kore Yarımadası, 1444 yılında tahta çıkan Kral Sejong ile Çin'in etkisinden bir nebze kurtularak milli kimliğine sahip olsa da özellikle Konfüçyanist inançlar devam ettiğinden dolayı, kadın yine değersiz bir varlık olarak yaşamaya devam etmiştir. Bu yüzden 1894 yılında başlayan ve 1896 yılında sona eren Gabo Reformu dönemi ile kadınlara karşı daha ılıman bir yaklaşım oluşarak özellikle eğitim hakkı başta olmak üzere erkeklerin sahip olduğu tüm sosyal haklar verilmiştir.

Gabo Reformu sonrasında gerçekleşen yeniliklerden birisi de edebiyat alanındaki konu serbestliğidir. Açık anlatımın aksine benzetme ile yazılan şiirler, hikaye ve romanlarda gerçeğin tüm ayrıntıları ile sunulması, kadınların özellikle Konfüçyanizm inançları gereği yaşadığı baskılar okuyuculara tüm açıklığı ile aktarılmıştır. Bu kapsamda, eserlerde açık bir şekilde Konfüçyanizme karşı tavırlar görülmektedir. Çünkü Konfüçyanizmin kadına verdiği değer değersiz saymaktan ibarettir.

Gabo Reformu sonrasında kadın, değersiz bir varlık olarak değil, bir anne, bir eş ve bir fedakarlık timsali olarak anlatılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda özellikle Risale-i Nur'un Sözler eserinde Yedinci Sözde geçen kadının bir anne olarak yüklendiği merhamet ciheti, Gabo Reformu sonrasında yazılan romanlarda kadınlar anlatılırken üzerine düşülen konuların başında gelmiştir. Aslında Konfüçyanist geleneklerin değersiz gördüğü kadınların aksine, şefkati ile bir anne konumunda olan kadın tüm erkekleri de dünyaya getiren bir insan olarak algılanmaya başlanmıştır. Kısaca şu şekilde söylenebilir; Gabo Reformu sonrasında Kore'de kadınlara verilen değer, İslamiyet ile birlikte kadınlara verilen değerle benzerlik göstermektedir.

1. Konfüçyanizm ve Kadın

Konfüçyanizmde kadının sahip olduğu değeri tanımlamadan önce, erkeğe verilen değer anlaşılmalıdır. Konfüçyüsçü aile kanunlarına göre, sadece aile ve kimlik meşrutiyeti erkeğe dayandırılmamakta, aynı zamanda tüm ritüellerde baba soylu bir düzenin egemenliği istenmektedir.⁽¹⁾ Konfüçyanizm inancında kadın ne kadar çabalarsa çabalasın istediği değeri hiçbir zaman görmemektedir ve Kore'de de bu değer eksikliği açıkça görülmektedir.

*Cahiliye
Devri'nde
kadının değeri
ve İslamiyet ile
yeniden şekillenen
kadının değeri
arasındaki tezat
Kore tarihinde de
görülmetedir.*

1 Hwang, M. Kyung (2018), "Kore Tarihi", ss.69-73, İstanbul:Feylesof Kitap.

Konfüçyanist
inanç olmasaydı
Kore'deki tarihin
daha aydınlanmış
olacağını
savunmaktadır.

Örneğin erkek çocukların doğumundan itibaren öldüğü güne kadar her yıl kurban töreni yapılarak, erkek kutsal bir varlık olarak görülürken; kadın, ailesele törenlerde ve toplumun kimliğinin oluşmasında bağımlı bir aktör olarak yer almaktadır.

Kore tarihçisi Kyung Moon Hwang, Konfüçyanist inanç olmasaydı Kore'deki tarihin daha aydınlanmış olacağını savunmaktadır. Özellikle on altıncı yüzyıldan sonra yani Konfüçyanizm'den sonra, devlet yönetiminde ve edebiyatta kadınların yer alması, Koreli tarihçi Kyung Moon Hwang'ın söylediklerini doğrular niteliktedir. Konfüçyanizm ile ilgili edebî eserler incelendiğinde, kadının sadece eğitimli bir eşya gibi var olduğu ilk göze çarpan ayrıntıdır.

2. Konfüçyanist İkelere Bağlı Olarak Satılan Köle Kadın: Bog Nyo

Kim Dong İn tarafından 1990'lı yıllarda yazılan “*Patates*” romanında yer alan Bog Nyo⁽²⁾ (kadın), Konfüçyanist ilkelere bağlı olarak yetiştirilen bir genç kızdır. O dönemin maddi sıkıntılarından dolayı, 15 yaşında kendisinden 20 yaş büyük olan dul bir adama 80 Won (günümüzde 0.59 TL) gibi çok az bir paraya satılır. Eşinin tembel olmasından dolayı önce dilenen daha sonra tırtıl toplama işine giren Bog Nyo, çalışan diğer kadınların patates çaldığını ve çiftliğin sahibi ile uygunsuz münasebetlerde bulunarak daha fazla para kazandığını görür.

Bog Nyo, o güne kadar öğrendiği tüm ahlaki ve dini öğretileri bir kenara bırakarak, ilk önce patates çalmaya başlar. İlk önce yaptığından çok utanır ve işlediği günahattan dolayı büyük pişmanlık duyar. Ama paranın rahatlığı ile günah kalbini tamamen karartır ve utanmaz bir hale gelir. Üstelik eşi de bu durumdan haberdar olsa da fazla paradan dolayı hiçbir şey yapmak istemez.

Konfüçyanizm, bir din olmasa da öğretileri gereği hırsızlık büyük bir günahattır. Bu noktada Risale-i Nur'da geçen, “*Günah kalbe işleyip siyahlandırı siyahlandırı ta nur-u imanı çıkartıncaya kadar katılaştırıyor.*” akla ilk gelen vecizedir. Ayrıca hayat şartları zorlaştıkça, Bog Nyo'nun karakteri, Konfüçyanizm'den tamamen uzaklaşarak sadece bir kadın metası olarak yer almıştır. Artık kocasının da sadece fazla para getiren eşine olan tutumu, onu haramdan uzak tutmaz, aksine daha teşvik edici olmuştur. Yani aslında “*Veyl o erkeğe ki, salıha kadını ebedi kaybettirecek olan sefahate girer.*” vecizesi ne yazık ki Bog Nyo'nun kocasına söylenebilecek tek ifadedir.

Patates romanında, kadın ve erkeğin evi geçindirebilmek için değiştikleri roller, fitratlarına oldukça terstir. Kadının sosyal hayatta çalışmasında bir sıkıntı yoktur ama evi geçindiren tek kişi olması ve haram yollardan para kazanması oldukça yanlıştır.

2 “Bog” şansı “Nyo” kadın anlamına gelen kelimelerdir. Bog Nyo “Şanslı Kadın” anlamına gelmektedir. Anlamının aksine ironi olarak günümüzde de çok fazla kullanılan bu isim, alt tabaka kadınların mutsuz yaşamını ve gerçek durumlarını göstermektedir.

Dinî olarak çok erdemli yetiştirilen ve romanın başında çok ahlaklı bir karakter olan Bog Nyo, romanın sonunda cinayete kurban gitmiş ve katilin eşine verdiği para sayesinde ölümü intihar olarak kayıtlara geçmiş bir karakterdir. Patates romanında kadın, gayri meşru zevklerde yer alan bir meta konumundadır. Tarihsel olarak kadının yer aldığı konumlardan (anne, eş, eğitici) oldukça uzak olan Bog Nyo, hedonist bir düşünceyle aslında kendi kendinin sonunu getirmiştir.⁽³⁾

3. Konfüçyanizmde Kadının Yerini Anlatan Şiir: Açelya Çiçeği

Kim So Vol tarafından 1920’li yıllarda yazılan “Açelya Çiçeği” şiiri, benzetme yöntemiyle yazılan edebi bir eserdir. Bu eser, konu olarak aşk şiiri kategorisine girse de bazı dizelerinde Konfüçyanizm ve kadın konusuna atıf yapılmaktadır. Örneğin “Konuşmadan seni göndereceğim” ifadesi, pes ediş ve ayrılığın sınırını kabul etmeyen hatta yok sayan Konfüçyanizm inancında geleneksel Kore kadınının yerini anlatmaktadır.⁽⁴⁾ Bu eserde henüz gerçekleşmemiş olan bir zorunlu ayrılık anlatılmaktadır. Kim So Vol, Japon sömürgesi altında olan Kore’nin resmini açelya çiçeği üzerinden çizerken geri dönmeyecek olan sevgilisini sabırla bekleyecek olan bir kadının hikayesini anlatmaktadır.

Bu şiir ve anlattıkları kapsamında kadının kocasına olan sabır ve itaati dikkat çekmektedir. Kadın, sabretmelidir. Tıpkı Peygamber Efendimiz zamanında savaşa giden sahabelerin sabırla eşleri tarafından beklendikleri gibi. Tıpkı Hz. Asiy’e’nin Firavun’a sabrettiği ve Cennetle müjdelendiği gibi. Bu kıyasa bakıldığı zaman, “Kadınların bu şekilde sabırla beklemesinin nesi kötü?” diye düşünülmektedir. Şu şekilde açıklanabilir, Kore tarihinde kadınlar, pasif sabırlı kişilerdir. Ama Hz. Asiy ve erkek sahabelerin eşleri aktif sabırlıdır.

Aktif dediğimizde, kendini ve çocuklarını idare edebilecek yeteneğe sahip olan, kendini ezdirmeden güçlü olan bir kadın resmi çizilebilir. Mesele başını kurda kaptırarak olsa da yavrularını koruyan anne tavuk gibi. Ama pasif olan sabırlılar yani Japon sömürgesinde Koreli kadınlar, kendilerini idare edecek güçte olmayan kadınlardı. Bu konu ile ilgili “Yisabel” isimli Koreli kadın şarkıcının bir ağıt niteliğindeki “My Eden (Cennetim)” adlı eserinde, Japon sömürgesinde Koreli kadınların çektiği zorluklar açıkça anlaşılabilmektedir.⁽⁵⁾

Açelya Çiçeği, Kore edebiyatı içerisinde yer alan klasiklerden birisi olarak görülmektedir. Şiir oldukça etkileyici bir anlatıma sahiptir. Şiirin sonunda yer alan: “Ölsem de gözyaşı dökmeyeceğim” dizesi, yine kadının birçok yönden eksikliğini vurgulamakta ve üzülsün de gözyaşlarını içine akıtması

Tarihsel olarak kadının yer aldığı konumlardan (anne, eş, eğitici) oldukça uzak olan Bog Nyo, hedonist bir düşünceyle aslında kendi kendinin sonunu getirmiştir.

3 Özkul, Osman (2011), “20. Yüzyıl’dan 21. Yüzyıl’a Geçişte Kadın Rolündeki Değişmeler ve Bu Sürecin Muhafazakâr Kadınlar Üzerindeki Etkileri” Köprü Dergisi, Kış 2011.

4 Türközü, K.Hatice (2017), “Modern Kore Edebiyatı Eser İncelemeleri” ss.67-70, Antalya: Likya Kitap.

5 YouTube (2014), <https://www.youtube.com/watch?v=-6MJbsfOhjo> adresinden 28.05.2021 tarihinde alındı.

Müslümanlar
erkek olsun kadın
olsun ağlamayı
Peygamber
Efendimizden
öğrenmedi mi?

gerektiğini anlatmaktadır. Oysa Müslümanlar erkek olsun kadın olsun ağlamayı Peygamber Efendimizden öğrenmedi mi? “*Kalp üzülür, göz yaşarır...*”

Gabo Reformu ile Kofüçyanizmin geleneklerine bağlı olan Kore’deki kadınlar ve erkekler arasındaki eşitsizlik, yasalarla giderilmeye çalışılsa da uzun zamanlar boyunca uygulanan geleneklerin bir anda değişmeyeceği, yadsınamaz bir gerçektir. Ancak artık kadınların sesini duyurabilecekleri etkili bir araç olan edebiyat, eşitsizliğin yazılı temsilcisi olarak halkı aydınlatmaktadır. Bu yüzden özellikle 1980’li yıllardan sonra yazılan birçok edebi eserin arka planında bu eşitsizlik “*cinsiyet ayrımı*” temasıyla yer almaktadır.

4. Kız Çocuk Doğuran Ama Dışlanmayan

Bir Annenin Hikâyesi: Lohusa Tabağı

Bag Vanso tarafından 1980’li yıllarda yazılan “*Lohusa Tabağı*” hikâyesinde yer alan Ben (kadın), bir gün arkadaşını arar ve arkadaşının gelininin doğum yaptığını öğrenir. Ama arkadaşı ile konuşurken, onun sesinin her zamankinden farklı olduğunu hisseder. Ben, tebrik etmek için hastaneye ziyarete gittiğinde, arkadaşı ve gelini arasında kız çocuk doğurduğundan dolayı bir huzursuzluk olduğunu anlar. Ben, bu olay karşısında kendi kayınvalidesini hatırlar. Ben’in kayınvalidesi, Ben dört kız çocuk doğursa da her zaman sevecenlik gösteren bir tutum sergilemiştir. Ben, dört kız çocuktan sonra, erkek çocuğunu doğurmuş ama kayınvalidesinin sevgisi hiçbir zaman değişmemiştir.⁽⁶⁾

Loğusa Tabağı hikâyesi, konu olarak kayınvalidelerin gelinlerine olan tutumları üzerinden devam etmektedir. Ben’in kayınvalidesi, erkek çocukların saygı gördüğü ve bir nevi Konfüçyanist geleneklerin devam ederek kutsal sayıldığı, kız çocuk doğuran gelinlerin incindiği bir kültürde büyümüş olmanın aksine, anne karnındaki bebeğin cinsiyetini annenin belirlemediğini anlamış ve gelinine bu anlayış doğrultusunda öz anne şefkati göstermiştir.

Ben, kayınvalidesinin içtenlikle gösterdiği sevgi ile onu çok sevmiştir. Kayınvalidesi Alzheimer hastalığına yakalandığında çevre baskısından dolayı, onu bakım evine yatırmak için yolda giderken, bir köyden geçtiği esnada, köyde bir evin çatısında asılı olan su kabaklarını gördüğünde, doğum yaptığı zaman kayınvalidesinin yemeklerini getirdiği lohusa tabağı olan su kabaklarını hatırlar. Kayınvalidesinin şefkatle ve ilgiyle kendisine baktığını hatırladıktan sonra bakım evine gitmekten vazgeçerek evlerine geri dönerler. Yaklaşık üç yıl boyunca titizlikle kayınvalidesi ile ilgilenir Ben, kayınvalidesinin ölümünden sonra huzur dolu bir şekilde yaşamına devam eder.

Uzak Doğu ülkelerinde bakım evleri, Türk kültüründe yer alan huzur evleri gibi değildir. Yaşlı nüfusun çok fazla olmasından dolayı, tek başlarına bir evde yaşamayı tercih edenler ya da Ben’in kayınvalidesi gibi hasta olan kişilerin her ihtiyacının giderilmesi için de bakım evleri tercih edilmektedir. Ben, kayınvalidesinin kendine karşı kız çocuk doğurmasından sonra gelenekleri bir kenara bırakmasının akabinde, aynı davranışı kendisi de göstermiştir.

6 Türközü, K.Hatice (2017), “Modern Kore Edebiyatı Eser İncelemeleri” ss. 261-267, Antalya:Likya Kitap.

İslam kültüründe ihtiyar anne ve babalara karşı: “Anne ve babadan biri veya her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına erişecek olursa, onlara sakın ‘Öf’ bile deme, onları azarlama, onlara güzel söz söyle. · Onlara merhamet ve tevâzu kanadını ger ve de ki: “Ey Rabbim, nasıl onlar beni küçükken besleyip büyüttülse, Sen de onlara öylece merhamet buyur. (İsrâ Sûresi: 23-24.)” Ayet-i Kerime’sinin buyurduğu emre uyulmaktadır. Tabi ki modern zamanla bu anlayış biraz değişip, huzur evleri dolmaya başlasa da, ebeveynlere hürmet hala devam etmektedir.

Bu hikâyede ders çıkarılacak bir nokta da, gençlik ve ihtiyarlık arasındaki bağlantıdır. Kayınvalidesi ona kötü davranırsa idi Ben de öyle davranacaktı. Zaten hâlihazırda bakım evine yerleştirme düşüncesi zihinlerde oturmuş ve fiiliyata dökülmüş ama yolda görülen lohusa tabağı anısı ile tüm planlar değişmiştir. “*Nasıl ki bu yaz ve güzün âhiri kıstır; öyle de gençlik yazı ve ihtiyarlık güzünün arkası kabir ve berzah kıstır.*”⁽⁷⁾ vecizesinin anlatmak istediği işte bu noktada bu tezi doğrulamaktadır. Gençliğimizde yaptığımız herhangi bir kötülüğe ya da kötü düşüncede ya da haram fiiliyatta (Bog Nyo gibi) ileriye düşünmemek, insanı gelecekte daha kötü giden bir hayata sürüklemektedir. Lohusa Tabağı hikayesinde, kayınvalide karakteri, geleneklere rağmen iyilik yaparak iyilik bulmuştur.

Lohusa Tabağı hikayesinde de görüldüğü gibi bazı toplumlarda geleneksel inançlarla erkek çocuklar “*nesillerinin devamı*” niteliğinde algılanmaktadır. Anne ve babanın erkek çocuğa, Allah’ın verdiği haktan fazla hak vermesi ve onu “*birinci sınıf evlat*” ve “*neslini devam ettirecek gerçek vâris*” gibi görmesine karşılık kızını ikinci plana itmesi ve onu cinsiyeti nedeniyle kendisini ele güne rezil etme riski içeren bir tehlike olarak görme eğilimi bir tür sapmadır.

Ayrıca özellikle şehir hayatının getirdiği yaygın bir düşünceyle sık karşılaşılan: “*elden ayaktan düşersem bana oğlum değil kızım bakar, ona Allah’ın verdiği haktan daha fazlasını şimdiden rüşvet olarak vereyim ki ileride ele güne muhtaç olmayayım*” çıkarıcılığı da, aslında “*rızık da hüküm de Allah’ındır, terbiye edicide merhamet edici de O’dur*” hükmüne tam iman edememiş olmaksızın kaynaklanan bir sapmadır. Bir babanın bu şekildeki tutumu cinsî tarafgirlikten (cinsiyet ayrımı) kaynaklanabilmektedir. Bir annenin bu şekildeki tutumu ise kendisinin “*rahmet timsali olma*” yönünü yani kendi kendisini inkar edip, erkekteki güce tapacak derecede sahip çıkmasından kaynaklanan bir sapmadan kaynaklanabilmektedir. Bu sapma ise aslında fitrata (yaradılışa) bir tür isyanla ortaya çıkan “*keşke erkek olsaydım*” duygusunun erkek evlat üzerinden tatminidir.⁽⁸⁾

Lohusa Tabağı hikayesi, hem Kore tarihinde kadının değerini, hem kadınların geleneklerinden kopmayarak gördüklerini uygulamaya devam ediyor olduğunu hem de cinsiyet ayrımının çok bariz bir şekilde yansıtıldığını göstermektedir. İslamiyet’ten çok uzak düşüncelere sahip olan insanlar,

Anne ve babanın erkek çocuğa, Allah’ın verdiği haktan fazla hak vermesi ve onu “birinci sınıf evlat” ve “neslini devam ettirecek gerçek vâris” gibi görmesine karşılık kızını ikinci plana itmesi ve onu cinsiyeti nedeniyle kendisini ele güne rezil etme riski içeren bir tehlike olarak görme eğilimi bir tür sapmadır.

7 Nursi, S. Bediüzzaman, “Asa-yı Musa” ss.17.

8 Battal, Ahmet (2011), “Cinsiyetten Doğan Yükümlülükler” Köprü Dergisi, Kış 2011.

Tesettür
Risalesi'nde
doğrudan
işlenilmeyen ama
Birinci Hikmet'te
ana konu olarak
bahsedilen ve
mana olarak
yorumlanan
hakikat;
tesettürsüzlüğün
kadınları
incitmesidir.

geleneklerine bağlılıkları ile eski Arap toplumundaki kadınların sahip olduğu değeri (ya da değersizliği) anımsatmaktadır.

5. Kadının Para Kazandıran Bir Araç Olarak Görülmesi: Manken

Ch'oe Yun tarafından 2018 yılında yazılan “*Manken*” romanı, küçük yaşlardan itibaren ailesinin teşvikleri ile reklam filmlerinde oyunculuk yapmaya başlayan bir kadının (Jini) hikayesini anlatıyor. Bu hikaye, bizzat karakterin dilinden anlatıldığı için etkileyicilik oranı oldukça yüksektir. Jini, dış görünüş olarak özellikle reklamlarda aranılan bir görünüşe sahiptir. Ailesi bu özelliğini fark ettiğinde bir ajans ile anlaşır ve Jini'ye sormadan anlaşmalar yapılır. Bu aşamada ajans, Jini'nin evine bir temsilcisini⁽⁹⁾ gönderir. Temsilci Jini'yi eğitmekle görevlidir.

Jini, konuşma yeteneğine sahip birisi olmadığı için her zaman yalnızdır. Kendisini bir birey ya da bir kadın olarak değil, ailesinin geçimini sağlayan bir araç gibi hissetmektedir. Menajeri erkek kardeşidir ve kazandığı paraları ona vermeden çalar. Jini, bir sabah herkes uyurken evden kaçır ve kayıp olur. Bu noktada ona karşı sevgi beslemeyenler için sadece düşünülen maişet derdidir. Jini, akıl sağlığı olarak çok iyi olmadığı için, kaçtıktan sonra da akli melekeleri daha fazla hastalanır. Zaten en son bir dağda görülün Jini'den bir daha haber alınmaz. Bu arada abisi, intihar eder, annesi ise münzevi bir hayatı tercih eder.

Jini, bu hikayede baştan sona kadar para kazandıran bir araç gibidir. Bir insan ya da bir kadın olarak değer görmemiştir. “İdeal vücut” kavramı çok ağırlıklı bir tema olarak işlenmektedir. İdeal vücut ya da dış görünüşe verilen önem ile Risale- Nur'da geçen: “*Bir zaman, Eskişehir Hapishanesinin penceresinde, bir Cumhuriyet Bayramında oturmuştum. Karşıdaki lise mektebinin büyük kızları, onun avlusunda gülerak rakediyorlardı. Birden, mânevî bir sinema ile elli sene sonraki vaziyetleri bana göründü. Ve gördüm ki, o elli altmış kızlardan ve talebelerden kırk ellisi, kabirde toprak oluyorlar, azap çekiyorlar. Ve on tanesi, yetmiş seksen yaşında çirkinleşmiş, gençliğinde iffetini muhafaza etmediğinden sevmek beklediği nazarlardan nefret görüyorlar kat'i müşahede ettim. Onların o acınacak hallerine ağladım.*” nüktesi akıllara gelmektedir. Ama Jini'nin hikayesindeki bir fark, ailesinin Jini'yi zorlayarak eğlence sektörünün içerisinde sokmasıdır.

Jini, bu hikayede menajerinin tavsiye ettiği kıyafetleri giymek zorundadır. Bu konu hakkında sürekli iç sesi ile tepki gösteren Jini, kaçtığı zaman ilk önce elbisesini değiştirerek tıpkı bir rahibe gibi görünür. Bu konuda akıllara gelen konu ise tesettürdür. Tesettür Risalesi'nde doğrudan işlenilmeyen ama Birinci Hikmet'te ana konu olarak bahsedilen ve mana olarak yorumlanan hakikat; tesettürsüzlüğün kadınları incitmesidir. Ahzab Suresi'nin 59. ayetinde bu konu şu şekilde açıklanmaktadır: “*Bu, onların hür ve iffetli hanımlar olarak tanınmaları ve*

9 Kore'de bu şekilde olan starlar ile ilgilenen kişilere “yaratıcı”, star olma sürecine de “yaratım süreci” denilmektedir.

eziyete uğramamaları için daha uygundur. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.” Ayetteki “*eziyete uğramak*” gündelik hayatta oldukça çok sıklıkla kullanılan ve kadınların erkekler tarafından rahatsız edilmesi, cinsel tacizidir.⁽¹⁰⁾

Manken romanı, yazıldığı zamandan itibaren çok fazla dikkat çeken edebi eserlerin arasında yer almıştır. “*Jini omuzlarındaki yükten değil boyundaki ellerden kaçıyor. Kendi sesini hatırlamak için. Çünkü en son ne zaman kendi iradesiyle konuştuğunu, düşündüğünü ve hissettiğini hatırlamıyor.*”⁽¹¹⁾ cümleleri ile başlayan eserde yaş, güzellik, kadın ve aile gibi konular ele alınmaktadır. Bu kitap, İslami perspektiften çok uzakmış gibi görünse de, özellikle sosyal medya aracılığı ile dindar ebeveynlerin çocuklarının resimlerini poz poz paylaşarak beğeni aldığı, Müslüman kadınların birer manken gibi resimlerini paylaştığı bu asırda, Jini sessiz bir mesaj paylaşmaktadır. Jini, Konfüçyanist bir gelenekle değersiz görülen bir kadın olarak ailesinin zorlamasıyla manken olsa da, günümüzde Müslüman kadınların mankenlik sevdası oldukça şaşırtıcı bir konudur.

Sonuç

İlk insanın yaratılışından itibaren kadın ve erkeğin arasındaki farklar, bariz bir tutumu da beraberinde getirmiştir. Özellikle kadın, fitraten erkeklerden daha naif olarak yaratıldığı için zayıf görülen bir insan türü olarak düşünülmüştür. Bu düşüncenin aksine Allah'ın mübarek kıldığı dört kadından birisi olan Hz. Asiye, Firavun'a karşı duran güçlü bir karaktere sahip olan bir kadındır. Firavun gibi kendine Tanrı'lık atfeden ve o zamanki koşullara göre tüm dünyanın sahibi sayılan bir kişiye karşı duran Hz. Asiye, Allah'ın kadınları zayıf değil güçlü gördüğünün en açık örneğidir.

Allah, insanlara örnek olması için güçlü kadın örneklerini göstermiş olsa da, insanlar, batıl inançlar ile kadının değerini düşürmüştür. Konfüçyanizm de kadının değerini düşüren inançlardan birisidir. Özellikle Uzak Doğu ülkelerinde yaygın bir inanç olarak benimsenen Konfüçyanizmin etkileri Kore'de de asırlar boyu görülmüştür. Hatta bu etkinin günümüz Kore'sinde de var olduğu söylenebilir. Kore'de Konfüçyanizm, insanları pasif ve cahil bir konuma getiren ve kast sistemini ortaya çıkaran bir inanç sistemidir. Konfüçyanizm etkisini kaldırmak isteyen Kral Sejong, bu köklü inancı tamamen ortadan kaldıramamıştır. Kore'de Kral Sejong'un başlattığı yenileşme hareketleri, Gabo Reformu ile daha ileri seviyeye ulaşmıştır.

Gabo Reformu, özellikle edebiyatta özgür bir platform oluşturmuş ve bu sayede Konfüçyanizm'in kadınları değersizleştirdiği anlatılmaya başlamıştır. Kore'de Konfüçyanizmin etkisi ile kadınlar, bir köle gibi alınıp satılmakta ya da para kazanma aracı (haram yollardan bile olsa) olarak görülmekte ve pasif bir şekilde kaderine boyun eğen varlıklar olarak görülmektedir.

Konfüçyanist bir gelenekle değersiz görülen bir kadın olarak ailesinin zorlamasıyla manken olsa da, günümüzde Müslüman kadınların mankenlik sevdası oldukça şaşırtıcı bir konudur.

10 Güleçyüz, Yasemin (2011), “‘Tesettür Risalesi’ Üzerine” Köprü Dergisi, Kış 2011.

11 Yun, Ch'oe (2018) “Manken” Çınar Yayınları.

“Güzel gören
güzel düşünür,
güzel düşünen
hayatından lezzet
alır.”

Kore’de de cinsiyet eşitsizliğinin açık bir örneği olan Jini’nin hikayesinde, kadın çalışır ve Jini’nin abisi o paraları yer. Kadının duygularının, isteklerinin yok sayılması ve abisinin çaldığı paralarla kendi istediği hayatı kurmaya çabalaması gibi konular, Kore’de modern hayatta bile kadının ezildiğinin açıkça göstermektedir. Dış görünüşün para kazanma aracı olarak görüldüğü günümüzde, Jini’nin trajik hikayesi oldukça önemlidir. Önemli olmasının nedeni, bu hikayenin sadece Jini’nin değil, Jini gibi binlerce kadının hikayesini anlatıyor olmasıdır. Son zamanlarda Kore medya sektöründe çalışan kadınların, tacize uğrama oranlarındaki yükseklik, ne kadar değiştirilmeye çalışılsa da geleneklerin devam ettiğini göstermektedir.

İnançlar ve dinler, kişiler üzerinde etkisi yüksek olan değerlerdir. Ve Allah, bu değerlerin değiştirilmesi için peygamberler aracılığı ile insanlara örnekler gönderir. Konfüçyanizm etkisinde olan Kore’ye bakıldığında ise, İslamiyet’ten uzak olmaları onları Cahiliye dönemi kültürüne yakınlaştırmakta ve kadın, bu kültürün etkisinde değer kazanmaktadır. Özgürleşen Kore edebiyatı, kadınların değerini ya da değersizliğini anlatan kaynaklar olsa da çözüm olarak bir seçenek sunmamaktadır. Bu yönü ile eksik kalan edebî eserler, kişileri (özellikle) daha fazla karamsarlık içerisine sokmaktadır. Bunun nedeni incelenen her bir eserde de görüldüğü gibi, ana karakterlerin trajik son ile biten hayat hikayeleridir.

“Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen hayatından lezzet alır.” sözü ile de anlaşıldığı gibi, güzel olan ideal vücutlar değil, insanın kalbi ve düşünceleridir. İslam, özellikle kadına verdiği değerlerle karamsarlığı dağıtarak güzel ve ahlaklı bir hayatı herkese sunmaktadır. Bu yüzden Kore gibi birçok Asya ülkesinde İslam, özellikle kadınlar için kurtuluşun diğer adıdır.

Kaynakça

Battal, Ahmet (2011), “Cinsiyetten Doğan Yükümlülükler” Köprü Dergisi, Kış 2011.

Güleçyüz, Yasemin (2011), “ ‘Tesettür Risalesi’ Üzerine” Köprü Dergisi, Kış 2011.

Hwang, M. Kyung (2018), “Kore Tarihi”, İstanbul:Feylesof Kitap.

Nursi, S. Bediüzzaman, “Asa-yı Musa”.

Nursi, S. Bediüzzaman, “Sözler”.

Nursi, S. Bediüzzaman, “Lem’alar”.

Özkul, Osman (2011), “20. Yüzyıldan 21. Yüzyıl’a Geçişte Kadın Rolündeki Değişmeler ve Bu Sürecin Muhafazakâr Kadınlar Üzerindeki Etkileri” Köprü Dergisi, Kış 2011.

Türközü, K.Hatice (2017), “Modern Kore Edebiyatı Eser İncelemeleri”, Antalya: Likya Kitap.

YouTube (2014), <https://www.youtube.com/watch?v=-6MJbsfOhjo> adresinden 28.05.2021 tarihinde alındı.

Yun, Ch’oe (2018) “Manken” Çınar Yayınları.